

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 225. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992358808288/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

vendt hjem til sin Fødestad Weimar for at være den tredje i Goethes og Schillers Forbund. Det var lykkedes ham at faa Indpas ved Hoffet. Nu gjaldt det for ham om at faa Adgang til Goethes Kres, et Hof som det andet, og hvortil Adgangen var nok saa vanskelig. Et sluttet Selskab (spøgefuldt betegnet som *cour d'amour*, Kærlighedshoffet) det, for hvilket Goethe har digtet sine udødelige Selskabsange, kom én Gang ugenlig sammen hos Digteren. Kotzebue lod sig foreslaa af Selskabets Damer, men Goethe havde indsat en Bestemmelse i Selskabets Statuter, der udelukkede den Paatrængende endog som Gæst for en enkelt Gang. Saa besluttede Kotzebue da for at hævne sig at fejre Schiller paa en Maade, der, som han haabede, tilgavns skulde ærgre Goethe. Denne havde netop strøget nogle Udfald mod Brødrene Schlegel i Kotzebues paa Weimars Teater opførte Stykke *Die Kleinstädter*. Kotzebue vilde da for at kappes med Teatret, give en stor Forestilling til Ære for Schiller paa Raadhuset. Scener af alle hans Stykker skulde opføres, og tilsidst skulde Digtet *Klokken* fremsiges med levende Billeder. Naar Kotzebue da som Mester med Skødskind ved Digtets Slutning slog Papformen itu med sin Hammer, skulde ikke en Klokke men Schillers Byste findes under Formen. Man havde imidlertid gjort Regning uden Vært, det vil sige uden Goethe. I Weimar fandtes kun én Byste af Schiller. Den stod i Biblioteket. Da man den sidste Dag sendte Bud for at udbede sig den tillaans, fik man til sin Forbavselse Svaret, at da man endnu aldrig i Verdenshistorien havde faaet en Gipsbyste tilbage fra en Fest i samme Stand, hvori den udlaantes, maatte dette Forlangende desværre afslaa. Og hvad lignede den forbundne Hærs Forundring og Raseri, da Tømmermændene, som med Brædder, Pæle og Lægter kom anstigende til Raadhuset, fandt Salen lukket og fik den Besked fra Borgmester og Raad, at da Salen var ganske nyt indrettet og udsmykket, kunde man ikke overlade den til et saa «tumultuarisk» Forehavende.

Dette er kun en Smaastads-Anekdote og Storm i et Vandglas. Men hvad der er mærkværdigt og udgør Kærnen i denne Begivenhed, det er den Kendsgerning, at hele hin Kres af de fineste adelige Damer, Grevinde Henriette v. Eglloffstein, den skønne Hofdame og Digterinde Amalie v. Imhof, senere beundret af Gentz, der ved denne Lejlighed havde sin 50 Guldgylden at beklage, og alle de øvrige adelige Damer, der hidtil havde opret-

holdt Goethes Ry, nu i deres Harne faldt fra, og fra Goethes Lejr gik over til Kotzebues. Ja, Grevinde Einsiedel, hvem Goethe bestandig havde udmærket, blev fra nu af hans Fjende. Dybere var den klassiske Dannelse endnu ikke trængt ind i disse de højeste, ved Aand og Samfundsstilling fremragende Krese; saa mægtig var endnu den, der i sine literære Frembringelser forholdt sig direkte til det virkelige Liv og greb sine Stoffer ud af Omgivelserne.

Der havde ganske vist været en Tid, da Goethe og Schiller selv var Naturalister. De havde begge begyndt med en uroligt gørende Virkelighedstrang. Begge havde de givet Naturen og Følelsen frit Spillerum i deres første Frembringelser, Goethe i *Götz* og *Werther*, Schiller i *Røverne*. Men da *Götz* gav Anledning til Ridder- og Røverromanerne, *Werther* til faktiske og literære Selvmord, *Røverne* til Frembringelser som *Abdülino*, *der grosse Bandit*, og da Læseverdenen kun gjorde ringe Forskel paa Originalerne og Efterligningerne, trak de store Digtere sig tilbage fra Væddekampen. Deres Interesse for Stoffet gik op i Interessen for Formen. Studiet af Antiken førte dem begge til at lægge udelukkende Vægt paa den kunstneriske Fuldkommenhed. Et Publikum, der forstod dem, endsige et Folk, der kunde forelægge dem Æmner, stille Krav til dem, saa at sige gøre Bestillinger hos dem, forefandt de ikke. Dertil var det tyske Folk endnu altfor langt tilbage. Da Goethe fra Weimar af forsøgte at gøre Noget for Schiller, mødte han overalt den Opfattelse, at denne med sin bevægede og letfærdige Ungdom i Mannheim, med sin Fortid som politisk Flygtning og navnlig med sin fuldstændige Fattigdom var en Forfatter med meget uheldig Forhistorie. Under Xeniekampen 1797 behandlede de tvende Digtere gennemgaaende som to Literater af tvivlsom Begavelse. Et af Flyveskrifterne imod dem er rettet mod «die zwei Sudeiköche (Fuskere) in Weimar und Jena». Det var Napoleons Anerkendelse af Goethe, hans Ønske, at se og tale med Manden, Ordet: *Voilà un homme!*, som især styrkede dennes Anseelse i Tyskland. En præjsisk Stabsofficer, som paa samme Tid laa i Indkvartering hos Goethe, havde aldrig hørt hans Navn. Da Udgaven af Goethes samlede Skrifter foretoges, klagede Forlæggeren i sine Breve bittert over den ringe Afsætning. Digterens uægte Svoger Vulpius, Forfatter til *Rinaldo Rinaldo* glædede sig ved en meget bedre. Ja med et europæisk Yndlingsstykke som Kotzebues *Menschenhass*